

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΥΠΤΡΙΑΣ

τήν κορυφή, που θα καταστρέψει πεύκα και θα δημιουργήσει έκβραχιμους και επιχλωματώσεις πάνω στο βραχώδη κώνο, θάνατο περισσότερο καταστρεπτική αισθητικά. Γιατί θάνατο πολύ περισσότερο δραστή παρά το ελάχιστο εμφανές καλώδιο του έναερίου που τοποθετείται στο ανατολικό τμήμα του λόφου, και είναι άδρατο από την Ακρόπολη.

Θάπρεπε όμως να εξετάσωμε ένα άλλο σοβαρό στοιχείο κατηγορίας που προβάλλεται, την άλλοισωση, την έστω και θεωρητική, του έναϊου με την Ακρόπολη Ιστορικού πλαισίου. Νομίζω πως θάπρεπε νόμαστε ειλικρινείς και να όμολογώμε ότι η σημερινή πολεοδομική διαμόρφωση της πόλης των Αθηνών, με τον κώνα του των παραλλήλων και καθέτων δρόμων που παρεμβάλλονται ανάμεσα στους λόφους του λεκανοπέδιου και καλύπτου σχεδόν έντελως τους χαμηλότερους (Γκίζη, Σχιστό, Στρέψη, κλπ.), έθυσε την έντοτητα της λοφοσειράς των Τουρουνιωνών - Λυκαβηττού - Ακρόπολης που αποτελούσε την ραχοκοκαλιά της πεδιάδας αυτής. Τροποποίησης άλλωστε σημαντικά και την μορφή και την περίμετρο των μεγαλύτερων με τις διανοίξεις οδών και την οικοπεδοποίηση που έφραξε τη βάση τους.

Ο Λυκαβηττός τώρα αποτελεί μία άραία χαρακτηριστική αλλά μεμονωμένη νησίδα μέσα στη σύγχρονη πόλη των Αθηνών, που τόν περιρρίγγει από όλες τις μεριές και δυστυχώς πάει να τόν πνίξει σκαρφάλλοντας συνεχώς ύψη-λότερα επάνω του.

Όσον άφορα το σημερινό περιγράμμα της κορυφής του, θάταν τουλάχιστον άφέλεια να ύποστηρίζωμε ότι έχει οποιοδήποτε σχέση με την άραία μορφή του, γιατί αυτό που βλέπομε σήμερα είναι το έργο της τελευταίας γενεάς.

Οι τοίχοι άντιστηρίξεως που περιβάλλου την κορυφή και σχηματίζουν την σημερινή τριγωνική πλατφόρμα γύρω στον Άγιον Γιώργη είναι έργο « του κτιστού Λουκά εν έτει 1912 » όπως λέει η έντοχισμένη εκεί πλάκα. Το έκκλησάκι του Άγιου Γιώργη, το ίδιο, έχει σαφέστατες και ριζικώτατες σύγχρονες τροποποιήσεις, και όσον άφορα το πρόσθετο κωμναταριό που δεσπάζει του συνόλου, καλύτερα να μη μιλήσωμε.

Η ύπόλοιπη γύρω διαμόρφωση - οι άναβαθμοί, οι έκβραχιμοί, οι διάφορες σκάλες, τά κηκλιδώματα χωρισμού της κυκλοφορίας των προσηκνητών, τά άσπρίσματα τοίχων και βράχων, είναι έργο που φτιάχουνο κατά καιρούς για να διεκωλύουν στην λατρεία, διάφοροι ευσέβεις Ιερομόνοι - που ή αισθητική τους όμως κατάρτιση δέν Ισοραίζει την πίστη και τις καλές τους προθέσεις.

Αν σ' όλα αυτά προσθέσωμε τά διάφορα έν χρήση ή μισοερεπιωμένα κτίσματα (περίβολο, δωμάτια, δεξαμενές, σκοπιές που στο κάτω της γραφής μπορούν να θεωρηθούν προσωρινά και να φύγουνο) έχομε μία εικόνα πολύ λίγο έλκυστική και άσφαλώς κάθε άλλο παρά άρχαϊκή του Λυκαβηττού. Μιά ατύχια διά διέλυε τόν μύθο της Ιστορικότητος της μορφής.

Το πρόβλημα συνειπώς είναι όχι ή διάσωση της άνεπαρκτης Ιστορικής μορφής του άλλα ή έξυγνιανση του κατά τόν άξιολογότερο αισθητικά τρόπο, που να τόν κάνει συγχρόνως ένδιαφέροντα και προσιτό στους κατοίκους της πόλης πάνω στην όποία κυριαρχεί. Οι προτάσεις που έγινου άποτελουνο μία συμβολή πρός αυτή την κατεύθυνση, περικλείουο όμως έμπορικους σκοπούς που δέν θάπρεπε να υπερισχύουσιν. Όσοι μπορούν ός προτείνουνο κάτι καλύτερο, ύποδεικνωούνο συγχρόνως και τρόπο χρηματοδοτήσεως τών έργων χωρίς την έμπορική τους έκμετάλλευση.

Φυσικά όλοι συμεριζώμαστε τους δικαιολογημένους φόβους της Αρχιτεκτονικής Σχολής ότι ή άπαρχή δημιουργίας έπιχειρήσεων στην κορυφή είναι δύνατο να περιέχη το σπέρμα της καταστροφής της σημερινής ρωμαντικής (άπό μακράν τουλάχιστον) μορφής της.

Ο φόβος όμως αυτός δέν μπορεί να μās παράλυθε όστε να μη άναζητήσωμε μία λύση που να συμβιβάζη την δύνατοτητα ν' άπολαύουσιν οι Αθηναίοι μās μοναδικής θέας και μαζί μία ίκανοποιητική οικονομικά έκμετάλλευση που θα καλύψη τά έξοδα τών έργων χωρίς να καταστρέψη την αισθητική άξια του περιβάλλουτος. Γι' αυτό δέν μπορούμε ν' άποδεχούμε σάν άναπόφευκτο ή μάλλον έπιβαλλόμενο μέτρο την διαιώνιση της σημερινής κατάστασης που ούτε αισθητικά ούτε πρακτικά λύνει ένα πρόβλημα που ύπαρχει και που δέν ώφείλε ν' άγνοουόμε.

Και έχωμε την έντύπωση ότι περισσότερο

« Panorama de la sculpture d'aujourd'hui ». Έτσι χαρακτηρίσε ή γαλλική Τύπος την μεγάλη έκθεση συγχρόνων γλυπτικών που ώργανώθηκε άπό το Μουσείο Rodin στους κήπους του και που άποτελει το μεγάλο γεγονός της έφραινης καλλιτεχνικής « saison » του Παρισιού. Δίκαιος ή χαρακτηρισμός. Όχι μόνο γιατί όλα σχεδόν τά πολιτισμένα έθνη - δεκαενάτα έθνη άπό τις Ηνωμένες Πολιτείες μέχρι την Αργεντινή και άπό τά Σικανδικά κράτη μέχρι την Αίγυπτο και τό Ισραήλ - παίρουν μέρος στην τεράστια αυτή καλλιτεχνική έκδήλωση. Όχι μόνο γιατί τά περισσότερα άπό τά πιο φημισμένα όνόματα του παγκόσμιου γλυπτικού στερεώματος της εποχής μας δίνουνο σ' αυτή το καλλιτεχνικό τους παρών. Αλλά κυρίως, γιατί ή έκθεση αυτή, με μοναδικό κριτήριο και φραγμό έπιλογής την ποιότητα, άγκαλίασε και προσέφερε στην παγκόσμια καλλιτεχνική ένήμερωση, όλες τις « τάσεις » της σύγχρονης γλυπτικής. Ό θεατής (φιλότεχνος ή καλλιτέχνης, κριτικός ή γενικότερα θεωρητής της τέχνης) έχει την εώκαιρία, που του προσφέρεται με τόν πιο πλούσιο και εύσυνειδητό τρόπο, να « συγγρηθί » καλλιτεχνικά, να ανερθεθί, να κρίνη, να συγρίνη και πειθανύ να άναθεωρήσει τις αισθητικές άπόψεις του.

Έκατόν πενήντα καλλιτέχνες, έκκατόν πενήντα έργα. Είναι έδω έκείνοι που έμειναν πιστοί στην « κλασική παράδοση ». Είναι οι άλλοι που έχουν στραφή στην « όλική άφαίρεση ». Είναι και έκείνοι που άρκουούνο στο « σύμβολο ». Κατ' άλλη θεώρηση, οι δύο βασικές τάσεις « figuratif » και « non figuratif ». Μακρά ποικιλία άπό ταπεινούς μόστες και μεγάλους Ιεροφάντες που προκαλεί το σοβαρή περίσκεψη και τόν βαθύ σεβασμό.

συντελεστική στη διάσωση του πολυτίμου χαρακτήρα του Λυκαβηττού θάταν ή προσπάθεια ν' άπαλλαγή άπό την στρατιωτικοποίησή του, που ολοκληρώνεται κάθε μέρα, και ά σταματήση ή οικοπεδοποίηση του άλλους που τόν περιβάλλει και που έπιχειρείται δυστυχώς όχι μόνο άπό Ιδιώτες άλλα και άπό το ίδιο το Κράτος (έκχωρήσεις για Γυμνάσιο, Συστητική Αρχαιολογική Σχολή, Γερμανική Σχολή κλπ.).

Τελειώνοντας, θάθελα να παρατηρήσω και πάλι ότι τά προβλήματα της διαμόρφωσης της σύγχρονης πόλης τών Αθηνών - φυσικά και τών λόφων που την άποτελουο - είναι καθαρά πολεοδομικά και αισθητικά ζητήματα, που κατά ένα μόνο ποσοστό, πολλές φορές μικρό, έχουν σχέση με τά μνημεία του παρελθόντος, άφου ήγουν το γενικό πλαίσιο μέσα στο όποιο συντίθενται και αυτά.

Το γεγονός αυτό, που άποτελει μία πραγματικά δυσβάστακτη κληρονομιά, έξ αίτίας της μοναδικής άξίας τών μνημείων μας, πρέπει να μās κάνει άκόμα περισσότερο προσεκτικούς στη λύση των έξαιρετικά δυσκόλων προβλημάτων που προκύπτουνο, άν μάλιστα ληφθί υπ' όψη ή ίδιομορφία και ή εύασθησία του έλληνικού τοπίου που δέν άνεχεται εύκολα έργα μεγάλης κλίμακος.

Δέν επιτρέπεται όμως ή σεβασμός μας πρός την άρχαιοτητα να μās έμβληνη το αισθητικό και το όρθολογιστικό μας αισθητήριο για τις άπαιτήσεις της σύγχρονης ζωής, όσο ταπεινές και έσημαντες και άν μās φαίνουνο - σε σημείο που να ξεχνώμε τά έλληνικά και το μέτρο, όπως συμβαίνει με σεβαστό συνεχράτη, ειδικόν περί τά τοιαύτα, της « Νέας Έστίας ».

ΧΑΡ. Α. ΣΦΑΒΕΛΛΟΣ

Κυρίως όμως είναι έδω « άνώπιος ένωπίω » σαρκωμένη όλη ή άγωνία του αιώνα μας, όλη ή έναγωνία άναζήτησης.

Δημιουργική πνοή, τεράστιος μόχθος, άβθονα μέσα χρειάστηκαν για να τελεσθί το μεγάλο αυτό γεγονός στο περιβάλλον που του άρμοζε. Οι κήποι του Μουσείου Rodin, με τη συμβολή ειδικών αρχιτεκτόνων και « paysagistes », κάτω άπό το άγρυνιο μάτι της θαυμαστής κ. C. Goldscheider που διαουόνη το Μουσείο Rodin και που έπωμίσθηκε την εύθύνη της όργανώσεως της έκθέσεως, διαμορφώθηκαν έμπνευσμένα και με τόλμη για να δημιουργηθί έτσι ένα ιδεώδες γενικό περιβάλλον. Αλλά και το σημαντικό αισθητικό πρόβλημα της σχέσεως ένός γλυπτικού έργου με τόν περιγύρο του « τίθενται » και άντικειμετοπίζεται άτυχημένα και τά έργα προβάλλουνο μ' έση δυνατή έξυλιόγηση.

Το δράμα πλουτίζεται με άληθινή μαγεία με την τεράστια ποικιλία της « ματιέρας » τών έργων. Έκτός άπό τά όλικά της παραδόσεως : το μάρμαρο, την πέτρα, τόν χαλύδο, το ξύλο, τόν πηλό, βλέπει έργα άπό διάφανη πλαστική ύλη, έργα άπό σφυρήλατο σίδηρο, άπό βέργες χαλύδο, άπό μπεντόν, έργα άπό τού τοιμάρου, τούς πιο άπίθανους, για όλην εποχή, συνδιασμούς όλικών. Η άδέσημετη δημιουργική φαντασία και ή άπόλυτη έλευθερία και τόλμη στό σχήματα, που χαρακτηρίσει την πρωτοπορευτική γλυπτική της εποχής μας, έδημιούργησαν ένα εύρο πνευματική έφευρετικότητας και την άναγκη της άναζήτησης νέων όλικών. Το τέριμα του καινούριου αυτού δρόμου δέν φαίνεται να είναι κάπου κοντά.

Οι Αμερικανοί γλύπτες μπορεί να είπωθί πως είναι οι πιο τοιμάρηοι άπ' όλους σε « φόρμες » και « όλικά ». Υπάρχει ίσως ή έξήγηση. Δέν τους βαρύνει αυτός καμιά παράδοση. Είναι έδω ή Calder με τις νινούμενες συνθέσεις του, τά γνωστά του « Mobiles ». Είναι ή Gabo με μία λεπτότατη γραμμική κατασκευή μέσα στο χώρο, με βασικό όλικό το νήλον - διάφανη και σχεδόν άύλη. Ο Roszak και ή Ferber με τούς πρωτότυπους και σχεδόν άναρχατικούς συνδιασμούς τους άπό διάφορα μέταλλα.

Πλούσια ή παρουσία της « Γαλλικής Σχολής », άγκαλιάζει όλες τις τάσεις : άπό τις άγνοες

Μπέλας Ραφτοπούλου : « Σύθεσις σε πέτρα »

ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΡΟΝΤΕΝ

κ. ΦΡΟΣΩΣ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ - ΜΕΝΕΓΑΚΗ

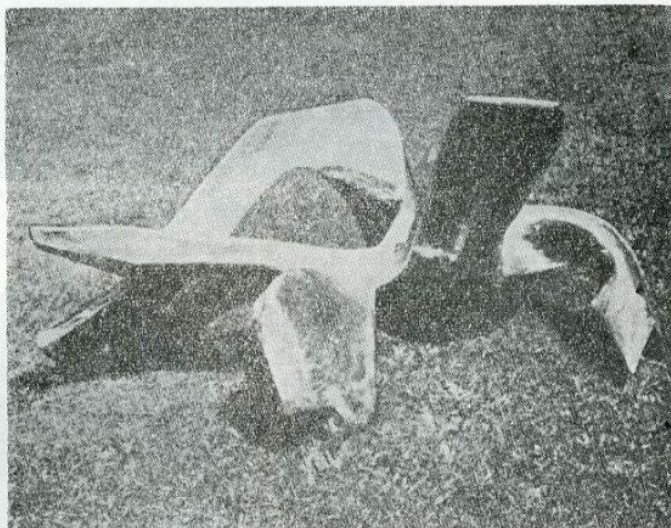
και αριστουργηματικές προτομές του M. Gimond. του καθηγητού μου, που έμεινε πιστός στην κλασική παράδοση, μέχρι τα αφηρημένα σχήματα του Art και του Brancusi και τις τολμηρές και απόκοσμες φιγούρες του Zadkine και της Richier. Παρόν και ο Πικασσό, ο πολλός ζωγράφος Πικασσό.

Η Άγγλία μετέχει με τους Moore, Chadwick (έφετεινό βραβείο της «Biennale» της Βενετίας), την Herworth και άλλους τέσσερις σημειώνοντες γλύπτες.

Οι δώδεκα Ιταλοί γλύπτες, με επί κεφαλής τους Mascherini, Marini, Fazzini και Lardera δίνουν ένα επιβλητικό παρόν στην έκθεση. Οι Αυστριακοί Wotruba και Leinfellner προκαλούν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μαζί μ' όλους αυτούς, οι Γερμανοί, οι Βέλγοι, οι Γιουγκοσλάβοι, οι Σουηδοί, οι Πολωνοί, οι Έλβετοι, οι Ολλανδοί και οι άλλοι εκπρόσωποι των εθνών που μετέχουν, συνθέτουν αξία την διεθνή αυτή σύνοδο των έργων της σμίλης στο χώρο που πλανάται ή σιάα του μεγάλου Rodin.

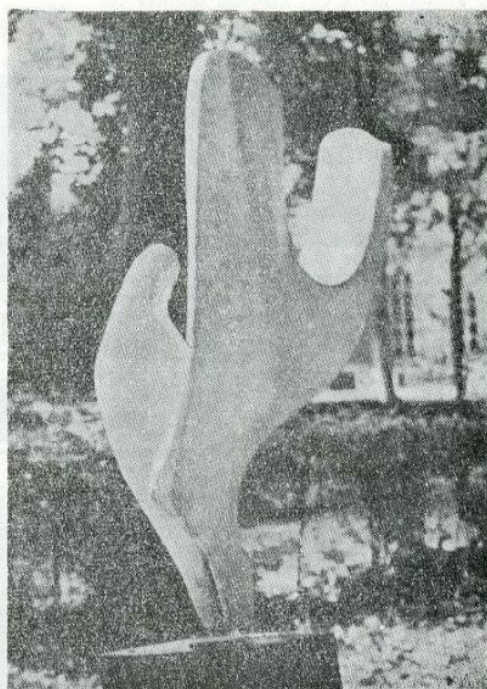
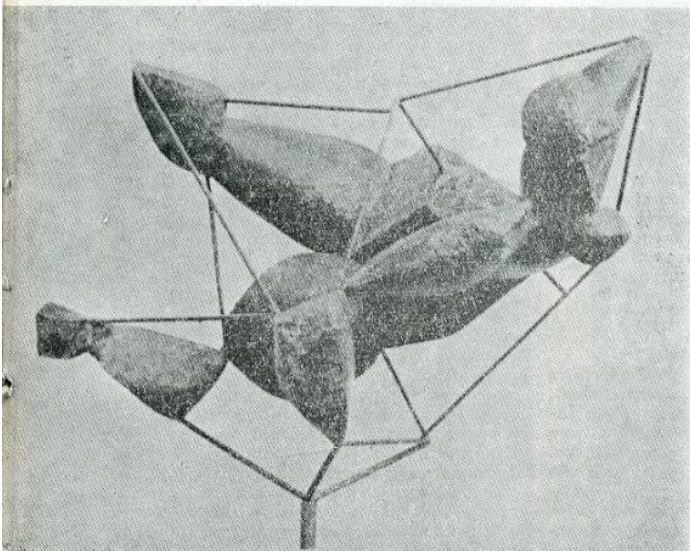
Την χώρα μας εκπροσωπούν πέντε γλύπτες: Ο Ανδρέου, ο Κουλεντιανός, η Μπέλλα Ραφτοπούλου, ο Παπαχρηστόπουλος και η ύποφαινομένη. Και οι τέσσερις είναι γνωστοί στο Παρίσι όπου είναι από χρόνια εγκατεστημένοι και παίρνουν μέρος στα καθιερωμένα Salons του Παρισιού.

Τα έργα μας έχουν έκτεθη λαμπρά και αν κρίνει κανείς, όχι μόνο από τις αντιδράσεις του κοινού, αλλά και απ' ό,τι έγραψε ο γαλλικός και διεθνής Τύπος, ή συμμετοχή της Ελλάδος, είτε ένημερη στα σύγχρονα ρεύματα, είτε μη αποξενωμένη απόλυτα από την παράδοση, όπως σήποτε ζωντανή, ενέλησε το ενδιαφέρον και σημείωσε επιτυχία. Θα ήταν βέβαια εύτυχη αν υπήρχε ή δυνατότης και άλλοι Έλληνες συνάδελφοι από τους τόσους διαλεχτούς του τόπου μας να επλούτιζαν με την παρουσία τους περισσότερο την επιτυχημένη αυτή Έλληνική συμμετοχή.

Κ. Ανδρέου: «Το πληγωμένο πουλί». Ορείχαλκος 1,40 μ.

Κ. Κουλεντιανού: «Κούτρα». Σίδηρο 0,70 μ.

Φρ. Εύθυμιάδη - Μενεγάκη: «Πουλί». Γύψος 1 μ.